

Fauske 21. august 2013

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse til søknad om Gubbeltåga kraftverk og Sølvbekken kraftverk i Rana kommune

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for natur og et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark

Uttalelsen har i forkant vært på høring hos Rana turistforening, Rana Jeger- og Fiskerforening og Naturvernforbundet i Nordland, og deres innspill er ivaretatt i uttalelsen.

Nøkkeldata om prosjektetene

Gubbeltåga kraftverk

Gubbeltåga ligger i Sør-Randalen, vel 70 km nord for Mo i Rana, Rana Kommune, Nordland fylke. Avrenningen fra Gubbeltåga inngår i dag som en del av nedbørsfeltet til Rana Kraftverk. Gubbeltåga overføres via tunnel til Kaldvatnet og videre til Akersvatnet.

Kraftverket er planlagt med inntak på kote 740, med kraftstasjon i dagen på kote 645. Utløpet er like oppstrøms eksisterende tunnelinntak for Rana kraftverk. Det totale nedbørsfeltet oppstrøms vanninntaket er på 115,4 km². Installert effekt vil være 5MW og en årsproduksjon på 15,6 GWh. Vannveien vil bestå av nedgravd rør. Tiltaket vil ikke få reguleringsmagasin.

Det er i dag ca 8 km permanent anleggsvei fra E6 frem til eksisterende vanninntak i Gubbeltåga. Som adkomstvei til kraftstasjonen planlegges å bygge en ny vei fra eksisterende anleggsvei på om lag 50 meter. Som atkomstvei til vanninntaket planlegges å bygge en 1900 meter lang vei langs planlagt rørtrasè.

Ca 500 meter lenger oppstrøms inntaket deler elva seg i to løp. Vestre løp er elvas hovedløp mens østre løp fungerer i hovedsak som flomløp. Det planlegges vanninntak med fritt overløp i Gubbeltåga vestre løp med høyeste vannstand på kote 740. Dammens lengde i bunn blir ca. 10m mens damtoppens lengde blir ca 15m. Damhøyden blir om lag 3 meter.

Det er planlagt å bygge en terskel samt utføre en kanalisering slik at driftsvannet til kraftverket renner i vestre løp. Terskelen planlegges bygd som en løsmasse overløpstørskel

med høyde om lag 0,5 – 0,8 meter. Høyden tilpasses slik at i perioder med for mye vann, passerer en del av flomvannet over terskelen og renner i østre løp.

Tiltakshaver foreslår å slippe en minstevannføring forbi vanninntaket i forkortet sommersesong tilsvarende alminnelig lavvannsføring som er beregnet til 185 l/s. Det er forutsatt i planene at sommersesongen mtp. minstevannføring defineres mellom 1. juni – 30. september. En del av pålagt minstevannføringen planlegges å gå gjennom terskelen ved at man legger inn et rør med tilpasset diameter, slik at f.eks. 1/4 av minstevannføring går her mens resten blir sluppet fra vanninntaket i vestre løp.

Det er også søkt om tillatelse etter energiloven for bygging og drift av kraftverkene med tilhørende koplingsanlegg og kraftlinje.

Sølvbekken kraftverk

Sølvbekken renner fra Sølvvatnet som har sitt nedslagsfelt på svensk side av grensen, og har sitt utløp i Gubbeltåga ca 200 meter oppstrøms et av inntakene til Ranakraftverkene. Kraftverket vil utnytte et om lag 117 m høyt fall i Gubbeltåga mellom kote 762 og kote 645 med kraftstasjon i dagen og utløp like oppstrøms eksisterende tunnelinntak. Det totale nedbørsfeltet oppstrøms vanninntaket er på 31,1 km². Installert effekt vil være 2,75MW, årsproduksjon vil være 7,2 GWh, fallhøyden vil være 117 meter og vannvegen vil bestå av nedgravd rør i grøft, ca. 1180 meter. Tiltaket vil ikke få reguleringsmagasin.

Det blir etablert en lav betongterskel i eksisterende elveløp som vil lede vannet til vanninntaket som blir liggende på nord side av elva. Terskelhøyden blir om lag 0,5 – 1 meter med lengde ca 20 meter, terskelen vil få fritt flomoverløp med høyeste vannstand på kote 763. Vanninntaket blir etablert nord for elveløpet i et tidligere flomoverløp som nå er stengt igjen med en trekonstruksjon. Inntaksdammen blir trapesformet med lengde ca 3 meter i bunn og 11 meter i topp, største høyde blir om lag 4 – 5 meter, men tilpasses slik at vannet vil få et rolig parti på ca 30 – 40 meter før det kommer frem til inntaksdammen. Inntaket blir utstyrt med bjelkestengsel evt. bunnappeluke, inntaksrist og stengeluke foran konus / rør. Neddemt tørt areal blir om lag 0,5 daa, (500 m²), neddemt volum blir om lag 2000 m³.

Det planlegges at kraftstasjonen bygges i dagen like ved eksisterende adkomstvei og vanninntak i Gubbeltåga. Kraftstasjonsbygningen blir liggende på nordøstlig side av elva. Totalt arealbehov for maskin og apparatanlegg antas å bli ca 120 – 140 m². Det bygges en trebygning som bindingsverksbygg. Ut fra fargevalg og materialvalg blir bygget tilpasset omgivelser og terreng. Kraftstasjonen plasseres ved elvebredden i sikker høyde for undervannet.

Dersom både Sølvbekken og Gubbeltåga får konsesjon ligger det i planene at aggregatene samlokaliseres i en og samme kraftverksbygning som blir liggende i dagen.

Som atkomstvei til vanninntaket planlegges å bygge en vei med avkjørsel fra eksisterende anleggsvei om lag ved kote 720 i vestlig retning mot vanninntaket. Lengden på veien blir om lag 800 meter, med en høydeforskjell like i overkant av 40 meter. Hvis begge prosjektene får konsesjon kan veien til Gubbeltåga-inntaket benyttes til massedeponiet.

Dersom Gubbeltåga får avslag vil evt. nytt massedeponi bli etablert på østlig side av Gubbeltåga like nedstrøms tunnelinntaket, og ny vei hit vil bli om lag 20 – 30 meter. Behov

for veier og massedeponier / lokale massetak vil bli behandlet mer detaljert i detaljplanleggingen.

Dagens situasjon, eksisterende inngrep og samlet belastning

I forbindelse med vanninntak/overføringstunnel i Gubbeltåga går det en anleggsvei gjennom Sør- Randalen og fram til berørt område. Deler av området er i betydelig grad preget av menneskelig virksomhet. Randalselva er i dag tørrlagt nedstrøms Statskrafts tunnelinntak og det er kun restvannføringen som renner inn nedstrøms tunnelinntaket som er igjen.

Sølvbekkens løp er endret som følge av eksisterende kraftutnytting i området. Sølvbekken hadde sitt utløp i Gubbeltåga noen kilometer nedenfor overføringstunnelens vanninntak, men har nå sitt utløp om lag 200 meter ovenfor vanninntaket. Flere små demninger langs kunstige Sølvbekken er synlige elementer i tilknytning til dette og elveleiet har laget til dels store erosjonsskader i terrenget, spesielt i nederste del. Områdene oppstrøms Sølvbekkens utløp i Gubbeltåga er ikke preget av menneskelige inngrep.

Nedlagte Nasa Sølvgruver ligger 7-8 km i nordøstlig retning.

I tillegg til Sølvbekken kraftverk som er under planlegging sammen med Gubbeltåga kraftverk, har Miljøkraft Nordland AS prosjektene Messingåga kraftverk og Hjartås kraftverk under planlegging. Messingåga kraftverk har status «søknad forberedes (ikke KU)» mens Hjartås kraftverk har status «melding KU sak». Fjellkraft AS har i samarbeid med Miljøkraft Nordland et større kraftverk underplanlegging (Randal kraftverk). Her er status at Norconsult arbeider med meldingen som p.t. ikke er sendt NVE.

Elkem planlegger dagbrudd for uttak av kvarts i området Nasafjellet vest for Bolna i Randalen. Avstanden mellom Elkems planlagte dagbrudd for kvarts og berørt område i forbindelse med kraftverket er om lag 6,5 km.

Nærmeste utbygde småkraftverk er Strandjordelva kraftverk som ligger i overkant av 24 km i vestlig retning. Lenger ned i Dunderlandsdalen ligger flere utbygde småkraftverk, spesielt i området rundt Ørtfjellet / Storforshei.

Disse forhold; tidligere inngrep uten nevneverdig miljøhensyn, de omsøkte kraftverk og planer fremtidige naturinngrep er ikke utredet slik Naturmangfoldlovens § 10 om samlet belastning forutsetter.

Vi minner også om den store kraftutbygging som tidligere er foretatt i Rana og Helgeland, og gir produksjonsregionen allerede et betydelig kraftoverskudd.

Biologisk mangfold

Ut i fra feltundersøkelsene er arts mangfoldet beskjedent innenfor gruppene sopp, lav- og moseflora og ingen indikasjoner på at området langs Gubbeltåga er særlig viktig for sjeldne/kravfulle arter innenfor disse gruppene.

Det ble derimot gjort funn av kalkkrevende plantearter som indikerer næringsrik fjellgrunn og naturtypen "Kalkrike områder i fjellet". Det er også noe usikkert hvilken betydning de omsøkte prosjektene har for fjellreven. FNF Nordland mener det må vurderes om

kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig eller om det må gjøres tilleggsutredninger på disse områdene før et eventuelt vedtak kan fattes.

Landskap og INON

Området er generelt preget av menneskelig påvirkning som er godt synlig i landskapet, i første rekke i form av en anleggsvei som går gjennom Sør- Randalen og fram til berørt område. Veien er bygd i tilknytning til eksisterende vanninntak/ overføringstunnel i Gubbeltåga. Denne inntaksdammen, samt steintipp i forbindelse med tunnel- anlegget, er godt synlig i landskapet. Sølvbekkens løp er endret som følge av eksisterende kraftutnyttning i området. Oppstrøms Sølvbekkens utløp i Gubbeltåga er landskapet ikke preget av menneskelige inngrep.

Det omsøkte tiltaket i Gubbeltåga medfører følgende statusendring av INON:

- INON sone 2 vil øke med om lag 4,59 km², (omklassifisering fra sone 1)
- INON sone 1 vil bli redusert med om lag 0,30 km²
- villmarkspregede områder blir redusert med om lag 7,69 km²

Tiltaket vurderes å ha liten negativ konsekvens for landskapet i området (-).

En utbygging av Sølvbekken vil ikke påvirke INON.

De omsøkte tiltakene vil, dersom det skulle gis konsesjon, medføre flere inngrep og økt menneskelig aktivitet og i et område som allerede er utsatt for naturinngrep. Enda mer INON og villmarkspregede områder vil falle bort til fordel for økt kraftproduksjon. Det har i mange år vært et miljøpolitisk mål å sikre naturområder uten tekniske inngrep.

For FNF Nordland er det viktig at den samlete belastningen for naturmiljø, landskap, opplevelsesverdi og friluftsliv utredes og vurderes før det kan tas stilling til om ytterlige inngrep kan tillates i området.

Friluftsliv

Det er friluftslivsaktiviteter i området i form av fotturer, jakt- og fisketurer. De merkete turløypene og turisthyttene til Rana Turistforening er en viktig årsak til dette og følgelig vil konflikten med friluftsliv i stor grad være knyttet til ferdsel på de merkete løypene. I utredningen opplyses det om den merkete stien ca. 500 meter fra Randalselva, som går langs Randalselva (Gubbeltåga) på sørvestlig side, som krysser Randalselva ca 500 meter nedenfor eksisterende vanninntak. Turstien er en del av løypenettet og går bl.a. mellom Bolnastua og videre til Corraschoia og Virrvasshytta. Det er også populært å gå den merkete stien opp til Nasafjellet og de nedlagte sølvgruvene.

Selve landskapet og ferdsel gjennom flere landskaps- og vegetasjonssoner og i åpent landskap danner mye av grunnlaget for flotte naturopplevelser i området. Inngrep i det åpne landskapet og den alpine vegetasjonssonen vil være godt synlig og redusere natur- og opplevelseskvalitetene. De omsøkte tiltakene vil påvirke friluftslivet gjennom redusert vannføring, tekniske installasjoner og arealbeslag som igjen vil redusere opplevelseskvalitetene for de som ferdes i området. Økt aktivitet og motorisert ferdsel vil også redusere opplevelseskvalitetene.

Konklusjon

FNF Nordland mener en grundig vurdering av samla belastning er sentralt i konsesjonsspørsmålet for de omsøkte tiltakene i Gubbeltåga og Sølvbekken. Det er flere eksisterende inngrep i området og flere andre inngrep er i planleggingsfasen. Arealbruken vil øke enda mer dersom de omsøkte tiltakene skulle realiseres. Det må videre tas hensyn til store kraftoverskuddet i regionen og at Rana kommunes vassdragsnatur allerede er sterkt belastet med vannkraftutbygginger.

Det vil i enkelte tilfeller være bedre å utnytte allerede utbygde vassdrag til kraftproduksjon fremfor å gå inn i nye, inngrepsfrie vassdrag og områder. Men det forutsetter en grundig utredning og vurdering av den samlede belastningen på naturmangfold, landskap, friluftsliv og reindrift. FNF Nordland kan ikke se at utbygger har gjort en utredning av samla belastning for disse temaene slik naturmangfoldloven forutsetter. Naturmangfoldloven er slik å forstå at dersom det er gjort et inngrep som forringer disse verdiene, så skal en være svært varsom med nye inngrep. Tidligere inngrep og fremtidige planer om inngrep skal også legges til grunn.

FNF Nordland mener det ikke kan tas beslutning om ytterligere inngrep i området før det er foretatt en utredning og vurdering av samla belastning. Det bør også tas hensyn til at omsøkte tiltak vil reduserer landskaps- og opplevelsesverdier og medfører ytterligere tap av villmarkspregede områder.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Rana kommune
Nordland fylkeskommune, Plan og miljø
Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Sametinget
Friluftslivets fellesorganisasjon